

Forfatter: Flemming Conrad

Titel: Romantik (1800-1870)

Citation: Flemming Conrad: "Romantik (1800-1870)", i Flemming Conrad: *Romantik (1800-1870)*. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-periods-romantik1800-70-shoot-idm140580044211760.pdf> (tilgået 20. april 2024)

En højt prioriteret periode

Uanset skiftende opfattelser af periodens særpræg har det næsten uden undtagelse været en almindelig antagelse, at den indtager en særlig plads i det samlede billede af dansk litteraturhistorie. Det viser sig i den betydning, man har tilskrevet perioden, og i den rent kvantitative vægt, den har i de samlede litteraturhistoriske fremstillinger.

Periodens særlige status som endemål for den forudgående litteraturhistoriske udvikling er allerede berørt ovenfor: I en forløbsbeskrivelse, der sætter fokus på det oprindelige nationale grundprægs langvarige undertrykkelse under tysk og latinsk dominans og således antager karakter af en national evolutionshistorie, markerer tiden o. 1800 indgangen til en national renæssance. Med den tydelige intention at sætte denne periode i profil udviser dansk litteraturhistorisk skrivning tidligt en markant tendens til at nedvurdere det sene 1700-tal, som - skønt måske efterhånden anderledes motiveret - stadig er mærkbar; brugen af betegnelsen 'guldalder' er et blandt flere symptomer på dette forhold. Man kan da konstatere, at Georg Brandes' vurdering af dette tidsrum som en "Reactionens Sump" (*Hovedstrømninger i det 19de Aarhundredes Litteratur. Emigrantlitteraturen*, 1872, s. 14) ikke har vundet almindelig anerkendelse.

Periodens særlige stilling fremgår også af den rent kvantitative vægt, den tillægges i den litteraturhistoriske tradition. Dels er en uforholdsmæssig stor del af den foreliggende litteraturhistorie og -kritik viet denne periode. Dels fylder beskrivelsen af den i de litteraturhistoriske håndbøger påfaldende meget i betragtning af de højst 70 år, der er tale om, set i forhold til dansk litteraturhistorie ved 1870 ca. 700 tilbagelagte år.

Hvis man ser bort fra evt. afsnit om den gamle norrøne og de nyere nordiske litteraturer og måler, hvor stor en del af den samlede tekst frem til 1870 (til en begyndelse kun 1850) der reserveres til behandling af litteraturen efter 1800, tegner der sig følgende billede: I 1860'erne og 1870'erne ses procenttal o. 25%, derefter stigende til mellem 40 og 50% eller endnu mere; i dette felt ligger P. Hansens *Illustreret dansk Litteraturhistorie* (1886) lavt (37%), mens Karl Mortensens *Lærebog i den danske Litteraturs Historie* (1902) og Georg Christensens tilsvarende *Den danske Litteraturs Historie* (1916) ligger i toppen med henholdsvis 58 og 56%. De høje procenttal omkring 45% karakteriserer også Billeskov Jansens *Danmarks Digtekunst* (1944-58) og den nye udgave af *Dansk litteraturhistorie* (red. P.H. Traustedt, 1976-77); men i Søren Kaspersen m.fl.s *Dansk litteraturhistorie* (I-IX, 1983-85) falder procenttallet til 24, mens det i Keld B. Jessen m.fl.s lærebog *Dansk litteratur fra runer til graffiti* (1996) viser 35. I en klasse for sig står de litteraturhistorier, der i form af portrætgallerier er skrevet for et bredt, ikke akademisk publikum, såsom H. Bæks *Læsestykker om danske Digtere* (1900; 71%), Vilh. Mallings *Fra Ludvig Holberg til Chr. Richardt* (1900-01; 79%), eller Hans Brix' *Danmarks Digtere* (1925; 57%), mens Kai Flors *Dansk Litteratur fra Ludvig Holberg til Kaj Munk* (1942) holder sig på 48%. Man kan altså konkludere, at såvel litteraturhistorier for et akademisk publikum som lærebøger på lavere niveau og helt populære fremstillinger indtil for ganske nylig har været enige om at indrømme tidsrummet 1800-70 en særstilling i det samlede billede af dansk litteraturhistorie, og at dette forhold blev stedse tydeligere fra o. 1880 og ca. 100 år frem. Det vil sige: samtidig med at en ny digtning, det moderne gennembruds, lægger stigende beslag på læserne. I 1911 konstaterer Georg Christensen således: "Den danske Litteraturs Guldalder - det lyder saa fjernt, som det netop føles af de allerfleste, og den er blot skilt fra os ved 2 Generationer. En Blussen op - saa hurtig Glemsel, praktisk talt" (Christensen: "Bøger", 1911, s. 193).